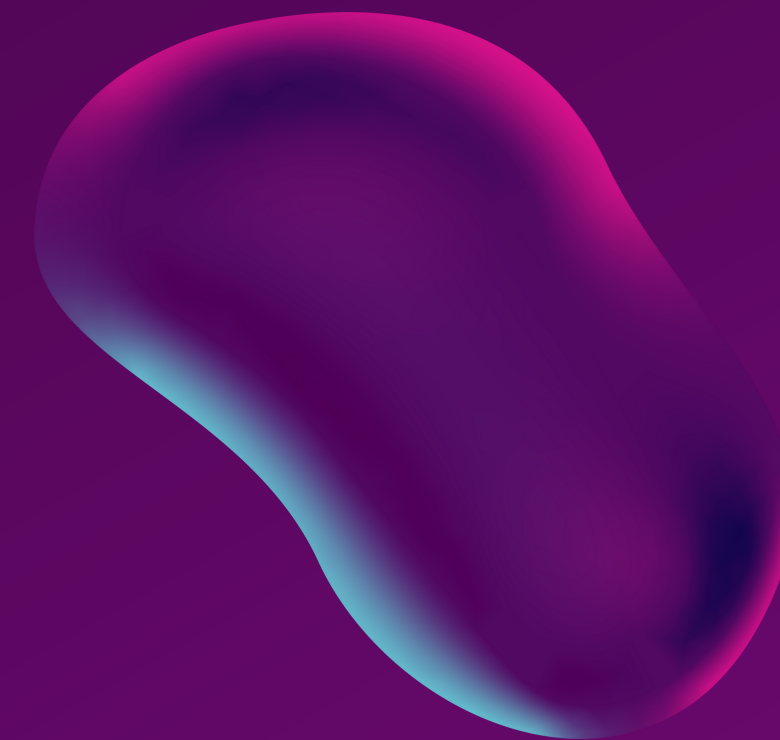
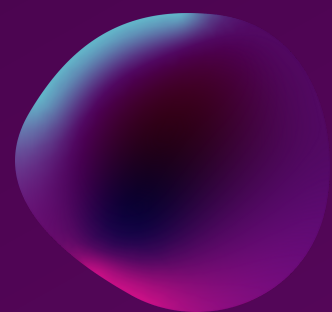
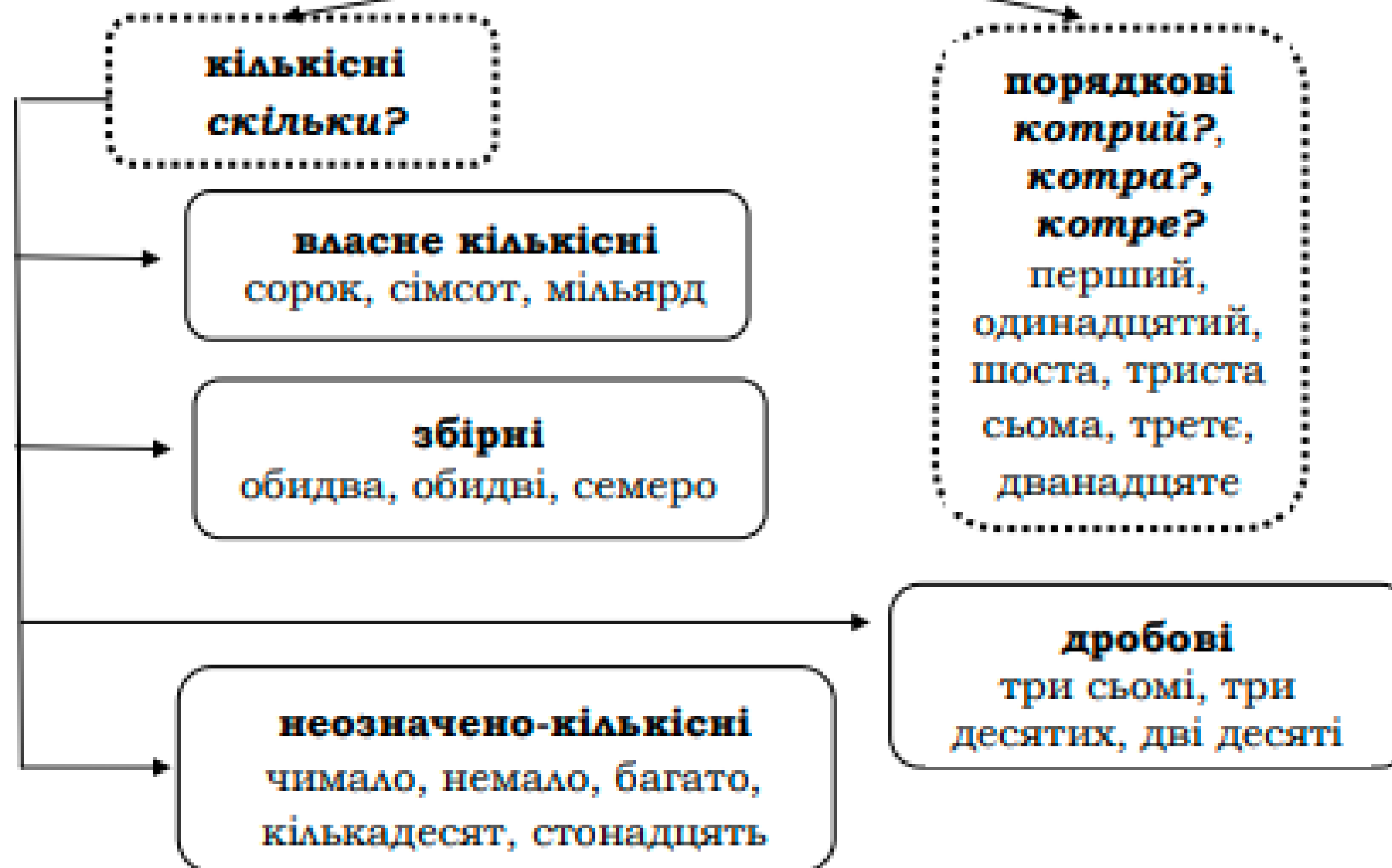

Числівник. Узгодження з іменником.

Числівник – це повнозначна частина мови, яка позначає кількість предметів або їхній порядок при лічбі й відповідає на питання *скільки?* *котрий?*

Числівник (за значенням та граматичними ознаками)

За будовою числівники поділяються на

прості

(один корінь)
три, сто троє,
семеро

складні

(два корені)
одинадцять,
двадцять, триста

складені

(кілька слів)
тисяча сто
двадцять,
тридцять вісім

Розрізняй

числівник

багато тижнів
немало років
чимало дітей

прислівник

знав чимало
пережив немало
працював багато

**Хоч певне числове значення властиве й іншим словам,
але це не числівники**

<i>двійка, п'ятірка, раз, чверть, дюжина, десяток, пара, сотня, половина, шістка</i>	ЩО?	іменники
<i>дводенний, трьохактовий, стоокій, подвійний</i>	ЯКИЙ?	прикметники
<i>подвоїти, розстроїти</i>	ЩО ЗРОБИТИ?	дієслова
<i>подвоєний</i>	ЯКИЙ?	дієприкметник
<i>втрое, тричі, втричі, поодиноці, по-третє</i>	ЯК?	прислівники

Числівник	Форма іменника	Приклади
Один, -а, -е	Н. в. однини	<i>один день, двадцять один метр</i>
Два, три, чотири	Н. в. множини	<i>два дні, сорок три метри, чотири тижні</i>
Два, три, чотири + іменники з суф. -ин, + іменники, що змінюють основу, + ЧОЛОВІК	Р. в. однини	<i>двадцять два киянина, три селянина, два друга, три чоловіка</i>
Іменник + два, три, чотири	Р. в. множини	<i>місяців три, днів чотири</i>
П'ять ... двадцять, збірні	Р. в. множини	<i>п'ять студентів, семеро дітей</i>
Тисяча, мільйон, мільярд	Р. в. множини (незмінно)	<i>тисяча тонн (тисячею тонн), мільйон гривень (мільйоном гривень)</i>
Дробові	Р. в. однини (незмінно)	<i>одна п'ята площі (одною п'ятою площі), три сьомі частини (трьома сьомими частини)</i>
Нуль	Р. в. однини (незмінно)	<i>нуль звука (нулем звука)</i>
Півтора півтори	імен. чол. р. } імен. жін. р. } Р.в. одн.	<i>півтора року, півтори доби</i>
Півтораста	Р. в. множини	<i>півтораста гривень</i>
Складені числівники	За формою останнього слова	<i>двадцять <u>один</u> студент, сорок <u>п'ять</u> метрів</i>
Числівник + половина, чверть	За формою цілого числа	<i><u>два</u> з половиною вагони, <u>п'ять</u> з чвертю вагона</i>
Дата + місяць	Р. в. однини (незмінно)	<i>перше квітня, з восьмим березня</i>

Збірні числівники поєднуються з:

- іменниками чол. р. (на позначення осіб, тварин) та спільного роду: *трое селян, троє горобців, двоє сиріт;*
- особовими займенниками: *нас п'ятеро, їх четверо;*
- іменниками невизначеного роду: *семеро дітей, троє осіб;*
- іменниками сер. р. II відміни та IV відміни: *двоє відер, четверо яблук, п'ятеро ведмежат, шестеро телят;*

198

- парними іменниками: *двоє окулярів, четверо ножиць, троє дверей.*

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ! Іменники жін. р. поєднуються лише зі словом *обидві*: *обидві жінки.*

УВАГА! Слово «пара» на позначення кількості парних предметів узгоджується тільки з кількісними числівниками: *дві пари чобіт.*

Вправа 6. Запишіть цифри словами й розкрийте дужки. Поясніть зв'язок числівників з іменниками.

11 (слива), 21 (яблуко), 3 (сестра), 2 (м'яч), 2 (стіл), 4 (дівчина), 2 (перо), 42 (хлопець), 3 (учень), 3 (брат), 3 (груша), 3 (вікно), 4 (товариш), 4 (книга), 4 (море), 4 (стілець).

Вправа 7*. Розкриваючи дужки, запишіть у дві колонки словосполучення: 1) у яких іменники мають закінчення -и, -і; 2) в яких іменники мають закінчення -а, -я.

Півтора (зошит), два (раз), чотири (обережок), півтори (зміна), півтора (день), три (місяць), три (рядно), два (училище), два (острів), перед першим (грудень), два (озеро), два з половиною (вагон), два (апельсин), півтора (місяць).

Вправа 13. Розкрийте дужки, узгодивши іменник з числівником.

Два (дід, голуб, дуб, красень, зуб, короп); три (син, килим, батько, професор, лікар, каменяр, тиждень); чотири (чоловік, селянин, харків'янин, вірменин, грузин); чотири з половиною (день, кілограм, келих); три з половиною (мішок, вечір, мільйон); п'ять з половиною (місяць, вік, аркуш); сім і одна третя (рік, гектар, віз); півтора (день, вечір, вікно); півтораєста (рік, пуд); сто сімдесят чотири (день, тиждень, століття).